

Sygn. akt III AUa 683/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Elżbieta Czaja (spr.)
Sędziowie:	SA Elżbieta Gawda SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Protokolant: protokolant sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 30 listopada 2016 r. w Lublinie

sprawy K. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

od wyroku Sądu Okręgowego w Zamościu

z dnia 21 kwietnia 2016 r. sygn. akt IV U 1244/15

I. oddala apelację;

II. zasądza od Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego na rzecz K. M. kwotę 270 (dwieście siedemdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Elżbieta Gawda Elżbieta Czaja Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska

Sygn. akt III AUa 683/16

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z 22 lipca 2015r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego ustalił, że K. M. nie przysługiwało prawa do emerytury rolniczej w okresie od (...) do (...). Odwołanie od decyzji złożyła wnioskodawczyni, podnosząc że spełniała wszelkie ustawowe wymogi niezbędne do pobierania emerytury w spornym okresie.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, wskazując że wnioskodawczyni nie posiadała 30 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, a jedynie 25 lat, 7 miesięcy i 2 dni, gdyż do tego okresu

wadliwie został zaliczony okres od 28 marca 1977r. do 31 grudnia 1982r., kiedy to pracowała w(...)Spółdzielni (...) w J.i nie mogła, w ocenie pozwanego, pracować w gospodarstwie rolnym rodziców. Pozwany jednocześnie przyznał, że skarżąca spełniała pozostałe przesłanki do nabycia przedmiotowego prawa.

Wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2016 roku Sąd Okręgowy w Zamościu zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że K. M. przysługiwało prawo do emerytury rolniczej za okres od(...) do(...)

Podstawą wyroku były następujące ustalenia.

Wnioskodawczyni, urodzona (...), decyzją z dnia 1 marca 2010r. otrzymała prawo do wcześniejszej emerytury rolniczej od dnia (...), na podstawie art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników zgodnie z którym emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który m. in. podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat.

Spór w sprawie sprowadza się do udzielenia odpowiedzi na pytanie czy do stażu ubezpieczeniowego wnioskodawczyni, od którego zależało przyznanie jej prawa do wcześniejszej emerytury rolniczej można było zaliczyć jej okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 28.03.1977r. do 31.12.1982r., kiedy to równocześnie pozostawała w zatrudnieniu na podstawie stosunku pracy w Klubie (...) w U. prowadzonym przez (...) Spółdzielnię(...) wJ.. Na tak postawione pytanie, w ocenie sądu, należy odpowiedzieć pozytywnie.

Sąd ustalił, że rodzice wnioskodawczyni S. i A. małżonkowie J. także w spornym okresie w latach 1977-1982 prowadzili w miejscowości U. gospodarstwo rolne o pow. ok. 9 ha fizycznych. W gospodarstwie tym uprawiali przede wszystkim zboża, buraki pastewne, ziemniaki, łąki, warzywa oraz truskawki. Hodowali 1 konia, 3-4 krowy, 3 świnie i ok. 40 sztuk drobiu. Skarżąca m.in. w spornym okresie od 28.03.1977r. do 31.12.1982r. (4 lat, 9 m-cy i 4 dni) pracowała stale i w wymiarze co najmniej 4 godzin dziennie w tym gospodarstwie rolnym rodziców. Wnioskodawczyni wykonywała wszystkie prace jakie zachodziła potrzeba wykonać w tym gospodarstwie rolnym. Wstawała o godzinie 5⁽⁰⁰⁾. Parowała dla zwierząt ziemniaki, karmiła je, robiła przy nich obrządek, doila rano krowy. Brała udział w sianokosach, żniwach, sadzeniu oraz plewieniu oraz zbiorze ziemniaków i buraków pastewnych, plewieniu i zbiorze truskawek, omlotach zbóż, zwózce drewna z lasu oraz gotowała posiłki domownikom w gospodarstwie domowym bezpośrednio związanym z gospodarstwem rolnym. Skarżąca pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców także od (...) (od ukończenia 16 lat) do 30.12.1970r. (4 m-ce i 15 dni) – okresu tego pozwany nie rozważał. W spornym okresie wnioskodawczyni pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców do godziny 13⁽⁰⁰⁾ lub 14⁽⁰⁰⁾. Następnie od godziny 15⁽⁰⁰⁾ do 22⁽⁰⁰⁾ lub od 16⁽⁰⁰⁾ do 23⁽⁰⁰⁾ pracowała na podstawie umowy o pracę w Klubie (...) w miejscowości U. (w miejscowości w której mieszkała), należącym do (...) Spółdzielni (...) w J.. Pracowała ona w tym Klubie także w niedziele i święta, a wówczas odbierała dzień wolny od pracy na tygodniu, co umożliwiało jej pracę w gospodarstwie rolnym w wymiarze nawet kilkunastu godzin, gdy było spiętrzenie w nim prac. Jak z powyższego wynika praca zawodowa nie uniemożliwiała wnioskodawczyni pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej czterech godzin dziennie w spornym okresie. Okres ten zatem również podlega zaliczeniu do stażu ubezpieczeniowego skarżącej.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie zeznań wnioskodawczyni K. M. oraz świadków J. M., W. S. którym dał wiarę. Strona pozwana nie przeprowadziła żadnego dowodu, który podważyłby powyższe ustalenia.

Zgodnie z treścią art. 19 ust. 2 cyt. ustawy emerytura rolnicza przysługuje także ubezpieczonemu rolnikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. osiągnął wiek 55 lat, jeśli jest kobietą,
2. podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat,
3. zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Stosownie do treści art. 20 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983r.

W stanie prawnym obowiązującym do 31 grudnia 1988r. istniał obowiązek podwójnego ubezpieczenia społecznego, tj. ubezpieczenia społecznego rolników i innego pozarolniczego, co przy ustaleniu prawa do świadczeń z różnych systemów ubezpieczeniowych, nakazywało uwzględniać te różne okresy ubezpieczeniowe oraz okresy im równorzędne i zaliczalne, przypadające w tym samym czasie (por. art. 3 ust. 2 pkt 1 i art. 17 ustawy z dnia 14 grudnia 1982r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin; Dz.U. z 1989r. Nr 24, poz.133 ze zm., w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1988r.).

W sprawie wnioskodawczynie ma to takie znaczenie, że jej pozostawanie w zatrudnieniu w okresie od 28.03.1977r. do 31.12.1982r., kiedy jednocześnie pracowała w gospodarstwie rolnym rodziców, nie stanowi przeszkody w zaliczeniu jej do rolniczego stażu ubezpieczeniowego, okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, po ukończeniu 16 roku życia, przypadającego także w tym samym czasie, co zatrudnienie (do dnia 31 grudnia 1982r. istotna jest tylko praca w gospodarstwie rolnym; w systemie prawnym do tej daty nie funkcjonowały pojęcia domownika i jego ubezpieczenia społecznego). Po uzupełnieniu wnioskodawczynie w dalszym ciągu uznanego przez pozwany organ rentowy stażu emerytalnego w wymiarze 25 lat, 7 miesięcy i 2 dni, o 4 lat, 9 miesięcy i 4 dni pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 28.03.1977r. do 31.12.1982r. oraz o 4 m-ce i 15 dni takiej pracy od (...) (od ukończenia 16 lat) do 30.12.1970r., skarżąca posiada i posiadała wymagany 30 – letni okres ubezpieczenia emerytalno – rentowego. Bezpornym było między stronami, że wnioskodawczynie spełniała pozostałe ustawowe wymogi niezbędne do uzyskania prawa do przedmiotowego świadczenia. Zatem nie było podstaw faktycznych i prawnych do dokonania przez pozwanego ustalenia, że K. M. nie przysługiwało prawo do emerytury rolniczej w okresie od(...) do(...).

Mając na uwadze powyższe i powołane przepisy prawa Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy zaskarżając wyrok w całości zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 20 ust 1 pkt 2 ustawy z 20.12. 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników polegające na uwzględnieniu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w okresie podlegania ubezpieczeniu pracowniczemu od 28.03.1977 do 31.12.1982 r.
- naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie swobodnej oceny dowodów.

Wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania.

Skarżący akcentuje, że w spornym okresie wnioskodawczynie nie mogła stale i pracować w gospodarstwie rolnym rodziców, bowiem pozostawała w zatrudnieniu na umowie o pracę w Klubie (...) i to praca zawodowa była jej głównym obowiązkiem.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik wnioskodawczynie - radca prawny wnosił o jej oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył.

Apelacja nie jest zasadna.

Ustalenia sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny w pełni podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w niniejszej sprawie.

Sąd orzekający w pierwszej instancji przeprowadził dokładne postępowanie dowodowe, dokonując przy tym prawidłowych ustaleń faktycznych w oparciu o wszechstronną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, w granicach swobodnej oceny dowodów, o której stanowi art. 233 § 1 k.p.c. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy, kierując się właśnie zasadami logiki i doświadczenia życiowego, dokonał oceny przydatności i wiarygodności zeznań świadków i ubezpieczonego, uzasadniając szczegółowo swoje stanowisko. Za chybiony uznać więc należy zarzut przekroczenia przez Sąd I instancji granicy swobodnej oceny dowodów, jak również zarzuty naruszenia art. 232 i 227 k.p.c. Jeżeli z określonego materiału dowodowego Sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo - skutkowych, to przeprowadzona przez Sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (por. wyrok SN z dnia 27 września 2002 r., II CKN 817/00 LEX nr 56906).

Nie jest zasadny zarzut naruszenia prawa materialnego - art. 20 ust 1 pkt 2 ustawy z 20.12.1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zgodnie z powyższym unormowaniem - do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy: prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.

Zgodnie z art. 6 pkt 2 lit. c tej ustawy domownikiem jest osoba bliska rolnikowi, która stale pracuje w jego gospodarstwie rolnym. Pojęcie stałości pracy nie zostało przez ustawodawcę zdefiniowane, tym niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego konsekwentnie przyjmuje się, że okresy pracy domownika w gospodarstwie rolnym przed dniem 1 stycznia 1983 r. uwzględnia się przy ustalaniu uprawnień emerytalno-rentowych, gdy była wykonywana w wymiarze nie niższym niż połowa ustawowego czasu pracy (co najmniej 4 godzinny dziennie).

Jak wynika z dokonanych przez sąd ustaleń, w spornym okresie wnioskodawczyni pracowała systematycznie i stale w gospodarstwie rolnym rodziców, gdzie mieszkała. Pracę wykonywała od wczesnych godzin rannych do godziny 13⁰⁰ lub 14⁰⁰. Praca zawodowa w mieszczącym się w tej samej miejscowości Klubie (...), który był otwarty od godziny 15⁰⁰ do 22⁰⁰ lub od 16⁰⁰ do 23⁰⁰ nie uniemożliwiała wnioskodawczyni pracy w gospodarstwie rolnym w wymiarze co najmniej czterech godzin dziennie w spornym okresie. Zasadnie więc sąd uznał, że sporny okres podlega zaliczeniu do stażu ubezpieczeniowego skarżącej.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach postępowania Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 9 pkt 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z dnia 5 listopada 2015 r.).